

a [Poem on the reverse of drawing 'A61']

Vooraf

Mondriaan kenner Robert P. Welsh vermeldt in zijn boek *Piet Mondrian's Early Career*¹ dat Mondriaan een gedicht heeft geschreven op de achterzijde van de gouache 'Dorpskerk'² ('A61'). Ook Herbert Henkels maakt in zijn boek *Mondriaan in Winterswijk*³ melding van een gedicht op de achterzijde de tekening, die hij betiteld als 'Kerk te Winterswijk'. Beide zijn van mening dat het gedicht door Mondriaan is bedacht en hij het op de achterzijde van 'A61' heeft geschreven.

Het gedicht op de achterzijde is in 1994 tijdens een restauratie verdwenen. Er is van het gedicht geen afbeelding bewaard gebleven, zodat op dit moment door ons niet vastgesteld kan worden of de tekst en het handschrift daadwerkelijk van Mondriaan is. Deze tekst van Mondriaan is daarom ingedeeld bij 'teksten waarbij de toeschrijving aan Mondriaan betwijfeld wordt'. Of Mondriaan zich werkelijk met het maken van gedichten heeft beziggehouden betwijfelen wij. In zijn brieven of anderszins wordt nergens gewag gemaakt van gedichten; ook andere gedichten zijn niet gevonden.

Bron

In de tentoonstellingscatalogus *Piet Mondriaan* (1966) wordt voor de eerste maal het gedicht op de achterzijde gepubliceerd. Omdat de originele bron niet meer aanwezig is, gebruiken wij de vermelding in de catalogus als bron.

We achten deze bron niet geautoriseerd.

Basistekst en leestekst

De basis voor de gepresenteerde tekst is de tekst zoals gepubliceerd in tentoonstellingscatalogus *Piet Mondriaan*⁴.

Titel

Het gedicht op de achterzijde van de tekening heeft geen titel. De gepresenteerde tekst krijgt in dit geval de fictieve titel: [*Poem on the reverse of drawing 'A61'*].

Datering en ondertekening

Het gedicht is niet gedateerd. In de Catalogue Raisonné is 'A61' gedateerd: c. 1898; deze datering hebben wij aangehouden voor het gedicht.

Het gedicht is ondertekend met: 'M'.

Ontstaan en publicatie

Volgens Robert Welsh heeft Mondriaan dit gedicht op de achterzijde geschreven bij de verkoop van de tekening aan een vriend⁵: 'Fortunately, both the vaguely symbolist content of this striking work and its lack of any expressionist aim are confirmed by a poetic exegesis which Mondrian wrote on the cardboard backing of his final gouache version, perhaps for the benefit of its original owner who was a personal friend.'⁶

Welsh heeft in 1977 het gedicht in het oorspronkelijke Nederlands en in een Engelse vertaling gepubliceerd.

Overige opmerkingen

Er zijn drie kleine verschillen tussen het citaat van Welsh (1977) en dat van Henkels (1979):

1. Welsh schrijft 'de grijzen lucht' en Henkels: 'de grijze lucht';
2. Welsh schrijft 'neerhingen' en Henkels: 'nêêrhingen';
3. Welsh schrijft 'den grooten boomen' en Henkels: 'de groote boomen'.

Bovendien is het afbreken van de zinnen door Henkels anders weergegeven dan door Welsh.

¹ London, 1977: 33-34.

² CRI: 177-178.

³ Haags Gemeentemuseum, Den Haag, 1979: 53.

⁴ Tentoonstellingscatalogus *Piet Mondriaan*, Haags Gemeentemuseum 17 juni – 8 augustus 1966, Den Haag: 39.

⁵ Dr. Lucas Barend Lindeboom (1872-1933), Nederlands tandarts.

⁶ R.P. Welsh. *Piet Mondrian's Early Career*. London, 1977: 33.

Wij houden de weergave in tentoonstellingscatalogus *Piet Mondriaan* als de meest authentieke.